

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohányfőzsdékben.

Magyar kath. népiskoláink jövője.

Kilencszáz évvel ezelőtt Szent István király vetette meg a magyar kultúra alapjait a katolikus egyház és iskola létesítésével. A jövőbe látó nagy király e tényével nemzetünket az európai államok sorába emelte. A művelődés bölcsője és nevelője a templom és iskola volt. A templom és iskola szoktatta a nomád életet kedvelő magyart a szülőföld és munka szeretetére s ezzel megnyitotta a nemzet felvirágzásának, hatalmának terjeszkedésére szóló utat. És ez időtől fogva a katolicizmus sok dicsőséget szerzett a magyar névnek. A nép gyarapodott anyagilag, erkölcsileg, szellemileg. Szóval: boldog volt akkor a magyar s a történelem tanúsága hiven bizonyítja, hogy nem hiába vált szálló igévé: a kard szerezte e hazát és a kereszt tartotta fenn.

Aki a történelem szellemének mélyébe tud hatolni, az könnyen megérti, hogy a nemzet fiait balsorsban és szenvedésben, miért sóhajtottak fel a hitatos lélekkel:

Hol vagy István király?
Téged magyar kíván,
Te utánad sirván...

Az igazi fajmagyarnak most is fülébe

csengenek ez ősrégi mélabús hangok. Érezzük, tudjuk mindnyájan, hogy a szent István alapította egyházát mint akarják megrabolni ősi vagyónától, s mi az autonómiára csak várunk szólan némasággal; iskoláink is, melyek a nemzeti szellem várai voltak a nehéz időkben, szintén lassan, de biztosan a kumulás felé haladnak. Pedig nem kell ahhoz különösebb kulturpolitikai bölcsesség, hogy belássuk, miszerint a jövő társadalmának képét az iskola alakítja ki. Nekünk fajmagyaroknak azonban nem lehet közömbös, hogy Mária országában minő szellem uralkodik, keresztény vagy atheista, anarkista, szociáldemokrata keverék. *Azt akarjuk, hogy Magyarország, maradjon a magyaroké!* A szent István által alapított és az egyház emlíni nagygyá nevelődött hitvallásos iskoláink a régi jogok megőrzésével, továbbra is hirdessék a keresztény kultúra dicsőségét, annál is inkább, mert a keresztény szellem csakis a hitvallásos iskolákban lehet biztosítva.

Szomoruan láttuk eddig is, a katolikus hitvallásos iskolák pusztulását, azonban most az 1907. évi XXVII. tc. majd még szomorubb tapasztalatokra juttat, ha nem sietünk a bajokat orvosolni. Az isko-

látat a kor színvonalán tartani felszerelés és anyagi ellátás tekintetében képtelen az egyház a saját erejéből. Az egyesek áldozatkészségére sem lehet támaszkodni, mert közoktatásunk fejlesztése milliókba kerül. Itt csak a katolikus társadalom összességének áldozata segíthet. A katolikus iskolák ingó pilléreit csak úgy és akkor támaszthatjuk meg, ha mindnyájan oda-támasztjuk vállunkat, úgy a teher nem fog agyonnyomni senkit és a hatalmas obeliszket felállíthatnók ismét, melyek büszkén hirdetik tovább a magyar keresztény kultúra kilencszázados hatalmát, mely tud ugyan haladni a korról, de alapjait meg nem változtatja soha. Erre a nehéz, öntudatos munkára hív fel a belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályokkal most alakuló Országos Magyar Katolikus Iskolaegyesület, melynek nemcsak kérése, hanem segítő szíve is elér a legutolsó, kis faluba is.

Igaz örömmel látjuk, hogy az Iskolaegyesület eszméje végre nálunk is tetet őt s ha a társadalom szökönys közönységével meg tud küzdeni, akkor bizonyára nagyon szép eredményeket fog elérni a népnevelés terén. Most az Iskolaegyesület működésében nem elégszik meg az iskola-

Törvény előtt.

— A Fejérmegyei Napló tárcája. —

Mióta Werbőczy István a magyar igazságot paragrafusokba szedte, bajosan hiszem, hogy sok oly jogeset adta volna elő magát, amilyenben nekem kellett minap itélkeznem.

Elsőben beront hozzám egy asszony s azal kezd:

— Megkövetem, tekintetes uram, én a gyermekemért jöttem.

— Nálunk van talán letétben? — kérdeztem elcsudálkozva.

Az asszony nem felelt, csak furcsán vizsgálgatta az irnokokat, akik oldalt erősen körmöltek.

— Ezek között kell lennie — mondotta egész határozottsággal s mosolyogva tette hozzá: — hm... egyik se formázza az édesapját.

— Az már nagy baj — mosolyogtam én.

— Mit mondott a tekintetes ur? — támadt rám a pörös fél, ki úgy látszik, hogyan sem akarta bírői tekintélyemet elismerni.

— Azt mondtam, — válaszoltam derűlten — hogy mindig nagy baj, mikor az édesanya tulajdon gyermekét sem ismeri.

— Hogyan ismerném, ha egyszer kis gyerek korban eladtam!

— Eladta? — csodálkoztam én.

— No igen, ezer forintért adtam el, — lármázott az asszony — hanem azért a gyermek mégis az egyém: Sormásné nem fizette ki csak alig harmadrészen az árát.

A Sormásné névre egyik díjnokom mintha megemelte volna a fejét. Sormás volt annak is a neve, még pedig Sormás Jenő.

— Ugy ám, járásbíró ur — folytatta buz-

gósággal az asszony — én a jussomat, a tulajdon édes gyermekemet keresem s ha van igazság a földön, hát nekem azt meg kell itélni.

Abban a pillanatban egy másik asszony lépett a szobába.

— Ahun jön la! — kiáltott az első — éppen terád vártunk, te vén hárpia!

Sormás Jenő, egy jóképű fiatalember letette a tollat s odament az újonnan érkezethez.

— Maga meg mit keres itt édesanyám? — kérdezte kíváncsian.

— Édes anyád ám a dob feneke — ugrott az első pörös fél a fiatalemberhez, megragadta karjánál s úgy ordította fülébe — úgy nézz meg engem, én vagyok az édesanyád. Csakhogy megvagy, el nem eresztetek s meglátom, miéle törvény fog elszakítani tőlem, aki szültelek.

— Ereszted el, — rontott neki Sormásné, mint valami anyatigris, melyik a kölykét védi.

Első pillanatra meg volt ijedve, de most már magához tért lassan. — Ereszted el Jenőmet? Kikaparom a szemedet egyszerre.

Es kikaparja, ha infésemre a hivatalszolga egy másik irnokkal közbe nem veti magát. Le-fogták a két asszonyt. Hanem munkát adott nekik őket megtartani, mert rugtak, haraptak s folyvást egymásra köpködtek.

Olyan fenekedeti két nációval nem volt még dolgom teljes életemben.

Hogy azonban mindkettőnek volt valami jussa afühoz, azt a vak is beláthatta. Valamelyest kezdtem már pedzeni a dolgot s mert maga a bevezetés nagyon érdekelt, azt gondoltam, azért is megpróbálom, talán nyélbe ütöm valahogy ezt a panaszt.

Nyugodtan akartam hozzáfogni.

Kiküldtem először is a díjnokot. Mit hallja ő, hogy miként veszekedik fölötté ez a két

asszony. Ki tudja, nem-e kerülne olyan részletek is napvilágra, melyek földülnek szegény fiu lelke békéjét.

Azután mindjárt Sormásné fogtam vállatára.

— Hallja-e, Sormásné, — kezdtem higgadtan — Jenő a maga fia?

— Az enyém — mondta büszkén villogó szemekkel.

— Hazudik! — ordította el magát a másik s ha a hivatalszolga újból le nem fogja, hát mindjárt birokra megy Sormásnéval.

— Csönd legyen, — figyelmeztettem én a rakoncátlan asszonyt — mert ha sokat fészkeledik, félnapra letételem a dutyiba.

— Mit mond olyat, ami nem igaz! — védekezett a másik.

— Kössön csomót a nyelvére, — riadtam rá — most én tettem le a garast.

Újból Sormásnéhoz fordultam.

— Tehát maga szülte Jenő?

— Azt nem — volt a dacos válasz, — hanem azért mindenhogyan az enyém.

— A kutyá kölyke a tied, de nem az én gyereke! — sivitott a másik asszony. — Jaj az irgalmát!

A hivatalszolga nagyot szoritott rajta éppen.

— Csit! — toppantottam — mondtam már most én beszélék. Most pedig Sormásné mondja el, hogyan jutott ahhoz a gyerekekhez?

— Bölcsületes uton, — volt a válasz — én neveltem, azután meg pénzem is kóstálta.

— Hogyan kóstálta pénzt?

— Az elején kezdjem?

— Nem bánom.

— Hát akkor ott kezdem, hogy Tamásék jól bírták magukat, hanem végezetül mindent elpazaroltak. Rossz gazda volt az asszony.

— Mondd még egyszer, te kutyafü! —

Mai lapunk 4 oldal.

szük lalaival, hanem kilép az életbe is a keresztény szellemet terjeszteni szóval és írásban; jól tudjuk, hogy a hitvallásos iskolák az állam hamupipókéje, de nekünk nem szabad ezt tovább hinni. *Iskoláinkon a hibákat nagyon hamar fel tudtuk fedezni, szidtuk a rendszert, egyházat, papot és tanítókat, azonban áldozatot vajmi kevészer hoztunk iskoláért, vagy egyházzért; sőt rendszeresen azok a legnagyobb szájhűsők, akik egyáltalán nem áldoztak egy fillért sem keresztény nemzeti kultúra oltára; a kapott ajándékokért pedig a legutóbb hálátlansággal fizetnek, mert ne feledjük, hogy a tudás alapjait, az abcét a legtöbb ember a hitvallásos iskolában szerezte. No, de véges az emberi elme s így sok gyatra emlékező tehetséggel rendelkező ember ezt elfelejtette.*

Mindazonáltal törhetetlen a bizalmunk az öntudat ébredésében, az általános nemzeti romlás, a kultúrátlanok pökhendi föllépése bizonyítja a katolikus társadalom szemét és befogja végül látni mielőtt nem késő, hogy itt tenni kell valamit. Ölbetett kézzel nem várhatjuk a nemzeti romlást, hanem fel kell venni ellenségeinkkel szemben a harcot és a méregre, ellenmérget adnunk. A modern hadakozás fegyvere a tanítás és a sajtó. Ragaszkodjunk tehát mi is szívósan iskoláinkhoz és sajtónkhoz. Tudjuk szent Pál apostol intó szövegét: „Elvész a nép, mely tudomány nélkül való!” Mi nem akarunk elveszni, tanítsuk, hirdessük azért az életbecsesség, az evangélium szent igéit, de ha ezt akarjuk az áldozattól sem szabad visszariadni. Hozzon mindenki áldozatot, amint tehetsége engedi, egyik pénzzel, másik tollal vagy szóval. Áldozat, munka nélkül még nem létesült soha semmi. E nélkül a Katolikus Iskola Egyesület sem tudja érvényesíteni áldásos voltát.

Az Országos Katolikus Iskolaegyesület nem is kíván tagjaitól nagy áldozat-

tot, csak évi egy koronát. S ha sok százezeren tömörülünk a kibontott zászló alá, miként az osztrák katolikusok tették, akkor könnyű módon megmenthetjük iskoláinkat, a keresztény szellemű iratkat terjesztésével pedig megsokasíthatjuk táborunkat. És ezt a szervezetét meg is lehet tereinteni minden községben csekély jóakarattal a pap és tanító közreműködésével, jóakaró buzgalomával. Felvilágosítással szívesen szolgál az Országos Katolikus Tanügyi Tanács központi irodája (Bpest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 28.)

Keresztény Magyarorszáért lelkesülő testvéreim, tetemre hívlek. Jöjjetek segíteni a restauráció nagy munkáját végezni. Tőlünk függ még a jövő sorsa. Ki tudja meddig? Azért ne késlekedjünk s a hitvallásos iskola továbbra is hűségünk sáfára lesz a fajmagyar nemzeti szellemnek. Ne féljete kicsinyhitűek, *Krisztus még él, a köszikla áll, a kereszt biztatón ragyog. Fel tehát a munkára a keresztény nemzeti kultúra jegyében, mert a kard szerezte ugyan e hazát, de csak a kereszt tartja fenn!* . . .

Urbányi József.

A népiskola az erkölcsi jellemfejlesztésének szolgálatában.

(Véga.)

Campe ról, a híres paedagogusról — Humbolt Sándornak, a nagy természettudósok nevelőjéről, ki nyilvános iskolában is tanított — olvasom, hogy nem csak irálva volt élénk és gyönyörködtető, (Robinson) hanem odara is nyájas, előadása világos és kellemes olyannira, hogy épen ezen okból kifolyólag a fegyelmezésben is első hely illeti meg őt. Ne legyünk tehát a tanításban egyhangyak, nekedjünk a felületességtől és a túlterheléstől, hanem kövessük Campe példáját, a ki a jó fegyelme kedvéért, ha az idő vagy a körülmények nem voltak alkalmasak a tanításra, mintsem ezzel unalmat okozott volna, vidám beszélgetésbe kezdett. Ezzel meg-

örizte a gyermeki lélek vidámságát és a nem reáerőszkolot, hanem öntudatos tanítás fegyelmezés által vidám lelkületűvé képezte tanítványait. Vidám lélek, friss kedély pedig megkönnyíti a jellemképzést.

Legyen tehát a fegyelmezésünk öntudatos, olyan t. i. mely kitűzi a közelebbi és távolabbi célt s úgy választja ki az eszközöket. Fegyelmem legyen az első s csak azután jöhet a tanítás. Fegyelmem nélkül munkánk kárba vész. A fegyelmezés közvetlen módjait a dörgalást vagy dicsőítést, a jutalmazást vagy büntetést a legnagyobb meg gondolással alkalmazzuk, mert ezek bármelyikének célszerűtlen alkalmazása kimondhatóan kárt okozhat az erkölcsi szellem-fejlődésénél. A gyermek könnyen alatomóssa, képmutatóvá, sőt ha ártatlanul érné a büntetés, bosszuvágyóvá is válhatik. E tulajdonságok pedig inkább jellemtelenné tennék őt.

Nevelői gondoskodásunk ne csak a tanterem falai közé szorultjon, hanem lehetőleg figyeljük meg tanítványainkat az utcán, (mivel ez a gyakorlatban alig vihető keresztül) főleg az iskola udvarán az órák közti szünetek alatt, játék közben. Mert itt nyilatkozik meg igazán a gyermeki lélek, itt lehet felismerni a jövő jellemek kibontakozását. Ha játék közben valamelyik gyermek könnyen haragvó, erőszakos, nagyravágyó, dacos, iparkodunk kell e tulajdonságokat ápolni, erősíteni, mert e rossz vagy jó vonások bizonyára lelki tulajdonságokká s mint felnőttek rossz vagy jó jellemvonásaikká lesznek.

Legyünk részrehajlatlanok! Ne a szülőköt vagy pártfogókat, hanem a valódi érdemet becsüljük mindenben egyformán. Óvakodjunk az önérték ártatlan nyilatkozatait megtorolni s vigyázzunk, hogy azt a dactól mindig jól megkülömböztessük. Az igazságtalanság elkekerít, az igazságosság pedig fejleszt a becsületterést. Becsületesség pedig szülőnyája a jellemességnek.

Gondolatokba merülve ülök asztalomnál — írja Bartha M. — a hangulatok c. művében, midőn egyszer egy bájos tündér jelenik meg előttem, kinek nézése megbabonáz. „Ki vagy te?” Tör ki belőle a kérdő felkiáltás: „Ki-vagy, ki megbűvölsz s elaltatsz minden feladatod, feledést borítasz a kötelességeretire, elűzöd az agályokat, porrá zuzod a jellemezőt — szólj, ki vagy? Névem: könnyelműség — felelé a lény kacagva.”

Porrá zuzod a jellemzőt — ragadta meg figyelmemet e néhány szó s nyomban, mint

*) Bartha M.: Hangulatok.

spitott a másik. Hanem a hivatalosza értette már a módját, hogyan lehet elhalgattatni; jót szorított megint vasmarkával rajta.

— Ki volt az a Tamásné? — kérdeztem bizonyosság okáért.

— Ott veszekedik a hajduval, a mint tetszik látni.

— Vagy úgy? Tehát mindent elverték . . . zökkenettem csapásba Sormásné.

— Igenis. Akkor azután annyit panaszkodott, hogy alig győztem vigasztalni. Egyszer azt találtam mondani, ha nekem olyan gyerekek volna, mint ő neki, ezer forintért sem adnám. Bölcsőben volt pedig még a kölyök.

— És ő talán ezer forintért odakinálta?

— A falhoz is vágtam volna — szalaut ki Sormásné száján — csak nem ettem meszet! Ezer forint egy gyerekért, bíró uram, mit gondolt!

— De ha egyszer az imént annyira böcsülte.

— Böcsülte a veszedelem, csak olyan szokásmondás volt ez az ezer forint. Tamásné jól tudta, különben akár mindjárt a nyakamba akasztja.

— Him — morogtam én — nehéz az ilyen asszonyokból valamit kihuzni.

— Mit akar kihuzni: belőlem, bíró ur? — tette föl nekem a kérdést szinte bántóda Sormásné.

— Azt, hogy mégis, hogyan került a gyerekekhez, ha egyszer nem kellett.

— Drága — pénzemert kóstálta — sóhajtott föl Sormásné. — Ugy méltóztassék venni, hogy az az asszony — Tamásnéra mutatott — mindenféle hájjal van megkenve, csak jóval nem.

— Mee! — öltötte ki nyelvét a hivataloszolgá karmai között evickelő asszony.

— Csak öltögesd a nyelvedet, — mordult rá Sormásné — azért mégis elmondom, hogyan

csaptál be. Ugy bizony, tekintets uram, penzt kért tőlem kölcsön, volt talán háromszáz forint is.

— De megfizettem — szólt bele Tamásné gunyos hangon.

— Meg, meg. Egy reggel elküldi hozzám a fattyuját egy levéllel, hogy hát it van ni a kölyök ezer forint értékben. Háromszáz forintot fölvert már, a másik hétszáz pöngövel meg elvár még egy darabig, annyival adósa maradok neki. Mit szól hozzá bíró ur?

Tamásné gunyosan vigyorgott, magam is mosolyogtam.

— No hát, édes lelkem bíró ur, mit szól hozzá? — firtartott tovább valóságos méltatlankodással.

— Egyelőre még semmit — volt a válaszom — csak arra volnék kíváncsi, mit kezdett azzal a gyerekekkel?

— Mit, hát mit kezdtem volna? Eleinte azt gondoltam, hogy a falhoz vágom mindjárt, mert hát ritt ám, mintha nyársba huzták volna. Soha olyan ordító kölyket!

— És aztán? — szorítottam, hogy el ne akadjon.

— Aztán, nem volt szívem hozzá. Kezdem etetni, próbáltam elaltatni. És sikerült. Csináltam neki főkötőt, varrtam rá ruhát és kiltőnen illett neki. Az uram haragudott, én csitítottam. Miért is ne ettettem volna? Az Uristen nekünk ugyem adott gyereket, legalább szereztünk egyet amugy, — pénzért. Aztán minél többet vesződiem vele, aztán minél több pénzemert s gondomat kóstálta, annál jobban megszerettem. Mikor sirt, azt hittem, nekem is fáj, mikor nevetett, örvendtem én is; így neveltem, így lettem én édesanyja annak a gyerekeknek.

Lehajtotta fejét: egy csillogó könny pergett le arcán, azt akarta törölni.

— De hát ez édesanyja, a másik nem követelte vissza? — kérdeztem szinte meghatótsággal.

— Volt — eszében — tört ki nemes haraggal Sormásné. — Odább állott, még jó egészséget se mondott, úgy odább állott a falból. Nyoma veszett tisztára. Akkor se jött, mikor a gyereket iskolába próbáltam adni; embert akartam faragni belőle, de hát kevés volt a tehetségem, nem birtam a sok költséget; úgy került ő ide a tekintetes urhoz . . . és most, hogy most már a maga lábán tud járni, hogy vénségemre pár garussal segíteni tudna, most, most eljön az a másik és el akarja tőlem venni őt, a gyereket. Tekintets uram, édes bíró ur, tekintsen engem! — és tegyen igazságot köztünk. No, ugye, hogy Jenő az én fiam?

— A te fiad ám — kiáltott bele Tamásné — mindjárt megmondom kicsoda a te fiad . . . No hát halljuk, hadd lám, bíró ur, tessék megmondani, kinek van jussa a gyerekekhez, annak-e, aki szülte, vagy annak, aki nevelte?

Különös kérdés! Olyan egyszerű s mégis milyen nehéz rá felelni. Szívem Sormásnének adott igazat, hogy is tudtam volna ezt az áldott lelket megszorítani! De hát mi köze a természet jogához a szívnék? Elveszitheti-e az anya jussát gyermekekhez? az a jussát, melyet első szenvedésével szerzett. Elveszitheti-e azt a jussát, ha mindjárt hiénaszive van is, mellyel gyermeke boldogságát szétmargolja, ha mindjárt cserben hagyja, eltaszítja . . . eladja?

Hopp! az utolsó szónál jutott valami eszembe.

— Tamásné gyermekét eladta — mondtam

viszhang kel lelkemben a válasz: Óvjuk már kiskorától fogva a gyermeket a könnyelműségtől! Mit tegyen e tekintetben a népiskola, illetve a tanító? Kívánja meg a pontosítást és a rendszeret az első órától fogva. Mindig csak korához és erejéhez mért teendőit szabjunk ki a gyermeknek, de aztán annak pontos teljesítését kívánjuk meg. Soh' se elégedjünk meg a hanyagul készített feladványokkal. Dicsérjük, jutalmazzuk a gondos munkát, de soha se hagyjuk büntetlenségűl a könnyelműség legkisebb megnyilatkozását sem! A könnyelműség eltiprásával fejlődni fog a lelkiismeretes munkaszeretet, melynek nyomán csakis a jó fog erősödni. Az észreható meggyőzés és tanításnál azonban meg ne feledkezünk arról, hogy az legyen egyetemes, minden irányban kiható. Ne hanyagoljuk el az ész rovására a kedély és akarat képezését sem, mert így a növendék rideg, érzéketlen, ingatag s ebből kifolyólag talán jellemtelenné is lenne.

Térjünk át végre nevelői eljárásunk 3. irányára arra t. i. melynek a külső magaviseletre kell irányulnia. Miről írhatnák itt másról, mint arról a nevelési eszközről, a melyet (az ember utánzásai ösztönénél fogva) már a legzsengőbb gyermekkorban is alkalmazhatunk. Ez a jó példaadás! A tanító tetteit (a tett a jellem egyik megnyilatkozása) a gyermekek folytonosan figyelemmel kísérik s többé-kevésbé utánozzák. A milyenné akarunk nevelni, olyannak kell lenni magunknak is. A jó példa hozását gyönyörűen, igazi bensőséggel írja le Szemere Bertalan. „Nekünk gyermekeknek — írja ő — sohasem tartott apánk hosszú erkölcsi beszédekét, mik a gyermekre nézve oly neddők és unalmasak; tette, mi jó, tisztességes és nemes és mi azt látván, követtük, mert a gyermek mindent, jót és nem jót, utánozni szeret; a mely szülő mindig üres szókkal tanítja gyermekeit, annak beszédei futó homokba írt betűk, miket elhord a szél; de ki tetteivel és példájával oktat, az hasonló a kőfaragóhoz, ki a betűket márványba metszvé, a szó így mintegy tette válik. Ha van bennem jó, azt tőle öröklém, nem mivel rá tanított, hanem mivel őt úgy cselekedni szemléltem.”**)

Szémere ugyan itt a szülői példaadás lélektani hatását ecseteli, de úgy hiszem, a tanító példája sem hevesebb értékű a szülő példájánál, ha csak annyiban nem, hogy a szülői példa folyton, míg a tanító példája csak időnkint áll a gyermek előtt. Soha illetlen szót, vagy méltatlan

** Szemere B.: Atyám emlékezete.

inkább magamhoz, hanem a többi is nagyon jól hallotta.

— Igenis eladta — kapott szavamba Sormásné, ki úgy látszik, hogy a gyermeket a maga számára meguntette, még a szalmaszába is bekapaszkodott volna.

— De nem fizette ki — ellenkezett Tamásné, ki időközben intésemre a hivataloszaga markáiból kiszabadult. — Hétszáz forintommal tartozik még.

— Jól van — mondta szinte megkönyebűlvén — maga tehát háromszáz forintot már fölvevett rá. Ugyebár?

— És aztán? — kíváncsiskodott furcsa ábrázattal Tamásné.

— Fizesse vissza Sormásnének azt a háromszáz forintot kamatostul, aztán a gyerek a magáé. Puntum.

Ennyiből állott az ítélet.

Tamásné elkáromolta magát.

— Megálljatok! Komizság! Alávaló gyalázat! No hiszen megálljatok, keressék én még igazságot, van még más bíró is az országban.

Azzal kifutott az ajtón. Nyilván, mert attól tartott, hogy a komizskodását lezaratom. Hagytam futni, de hogysne hagytam volna. Hiszen jobb megoldásra álmomban sem számíthattam volna.

Abban a pillanatban megnyílt az ajtó. Sormás Jenő lépett be. Félénken nézett hol én rá hol Sormásnéra s úgy kérdezte:

— Hát... hát, melyik az édesanyám?

— Gyermekek; én édes gyermekek! — sikoltott Sormásné s a fiu karjába borult. Ott azután zokogott; zokogott, hogy azt hittem a szíve hasad meg bele.

Kincs István.

cselekedetet ne halljon, vagy lásson a gyermek tanítójától. „Ifjuságunk képzési, óhajtási, fogalmi hamar fejlődése mennek, csak színt és irányt adnak lelkünknek, de az erkölcsi benyomások mélyen bevésszönek a lélekbe s jellemalkotó erővé gyülnek benne.”**)

Megelegedést, lakrakerősséget, munkaszeretetet, kötelességteljesítést; végül igaz vallásosságot, mely minden erkölcsi jónak forrása, főleg a példából tanulja meg a gyermek.

De nem folytatom! A jó példa erkölcsi hatását minden peadadogus tudja és érzi s nevelői eljárásában iparkodik is felhasználni. A jó példa: fél nevelés! Legyünk tehát mi tanítók (már a mennyire emberi gyarlóságunk engedti) a gyermeknek lehető tökéletes mintaképei, mert lehetetlen, hogy erkölcsileg jellemes tanító, jellemtelen polgárokat, honleányokat neveljen. A mely nemzet tanító-jellemben gazdagok, az nem szegény, az boldog ország, mert fiai biztos haladnak ama jobb kor felé, a melyről nagy költőnk így énekel: „Még jönni fog, még jönni kell egy jobbkorának, mely után buzogó imádság epedez százezrek ajakán.”

Teleki Sándor.

***) Alexandor Bernát: Kaut és philosophiája I. köt.

UJDONSÁGOK.

— **A király névnapja.** A király, a legelső magyar ember, holnap névnapját üli. A nemzet áhitatos szívvel fordul a királyok Királyához, hogy áldja meg szeretett uralkodójának országlását. Ez alkalomból nálunk holnap d. e. 9 órakor nagymise lesz a főtemplomban.

— **A szabad tanítás.** Dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök ma Pécsre utazott, hogy ott a szabad tanítás kongresszusán résztvegyenek. Kivülte Platz Bonifác dr., Reichardt Tamás dr. és Vass József dr. mentek városunkból a szabad tanítás kongresszusára.

— **A megyéspüspök Erdén.** Megyéspüspökünk szept. 29-én) vasárnap áldotta meg az érdi ujonnan kifestett templomot. Az áldás után a misét ugyancsak a püspök tartotta a kerületi papság segédletével. Míse után a tisztelgőket fogadta öméltsősága, mely alkalommal Huszár Dezso főszolgabíró, Csontos Andor a váli kerület orsz. képviselője, lovag Gutmann Lajos uradalmi jószágigazgató, az érdi és százhalombattai képviselőtestület és tanítói kar tisztelték. Délután litánia után a megyéspüspök a százhalombattai kath. iskolát tekintette meg.

— **A hadsereg köréből.** Dravodoli Matic Henrik ezredest, a cs. és kir. 12-ik ulánuszred parancsnokává, helyébe ezredparancsnokká Schilling János alkzredes neveztek ki. — Ivánka Sándor pécsi m. kir. 9-ik gyalogezredbeli őrnagyot a székesfehérvári m. kir. 17-ik honvéd gyalogezredhez, Pachner Quido cs. és kir. 9-ik vadászszázalombeli főhadnagyot a székesfehérvári m. kir. 17-ik honvéd gyalogezredhez helyezték át.

— **Közöskonyha.** A városunkban alakítandó közöskonyha tárgyában közzétett felhívásomra eddig csak 25. adagra történt jelentkezés, mint hogy azonban a konyha csak 50 adagall alakulhat meg, ennél fogva a több oldalról megnyilatkozott közöshajnak engedve, a jelentkezési határidőt f. hó 10-éig meghosszabbítottam, megemlítvén, hogy elfogagunk jelentkezéseket ebéd-vacsorából álló fél adagra (felsz. költség ez esetben 10 korona) havi 40 koronáért, valamint tisztán csak ebédre szóló, 3 személyi kielégítésére szolgáló egész adagokra (felsz. költség adagonként 20 korona) havi 52 koronáért. Tájékozással megemlíteni, hogy rövidebb vagy hosszabb távollét idejére az adagok száma leszámítható s a szervezeti szabályok olyképp lesznek megállapítva, hogy hosszabb időre szóló, vagy egyébként terhes kötelezettséget a tagoknak ne kelljen vállalniok. A jelentkezések hozzám (Jókai-utca 10. szám) vagy Dáher Gyula urhoz (Megyeház-tér 6. sz.) küldendők. — Székesfehérvár, 1907. október 2-án. Kecskán Isidor.

— **Sürgöny!** Az Otthon Kézváza hétfőn, azaz október 7-én érkezik II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai utolsó diadal útja és Küzdelem a létért.

— **Hol marad a kegyelet?** Kupfler Benó kisperkátái bérlő Baráttakás pusztáján Vörös György nevű cselédnek augusztus 21-én elsőszülött kis fia (fokdt) halva. Annak rendje s módja szerint intézkedni akart a temetés felől, de Sándorfi intéző a nagy munkaidőre való hivatkozással, állítólag a cseléd kérelmét megtagadta. Az atyai érzés Vöröst a kellő végzettség megadására buzdítva, félbehagyta a munkát, a mi kenyerebe került. Sándorfi intéző csak úgy engedte munkáját folytatni, ha a másfélnapi mulasztást megtéríti. Az úgy az adonyi szolgabíróhoz elé került, hol a szegény cselédet az elvetett kukorica és krumpli föld s állása elvesztésére ítélték. Mint értesülünk, a szomorú ügy felebbezés alatt áll.

— **Ertesítés.** Van szerencsém a m. t. érdeklődők becses tudomására hozni, hogy a csetneki csipkekészítési tanfolyam a *belvárosi „Katholikus-Kör”* *kistermében jölyő hó 7-én d. e. 10 órakor veszi kezdetét.* Székesfehérvár 1907. október 1-én. Réé Istvánné.

— **Az október 5-iki művészestély** műsora Pálmay Ilka elmaradása folytán, kinek aznap este a budapesti új „Modern Színház” megnyitói előadásán kell résztvenni, a következőképen alakult. Pálmay helyett a rendezőség három kiváló művészt *Turcsányi Olgát* a Magyar Színház primadonnáját, *Paulay Erzsit* a Nemzeti Színház művésznőjét és *Tollagi Adolft*, közönségünk régi és dédelgetett kedvenc komikusát szerződtette, a kikkel a műsort már véglegesen megállapították. Turcsányi Olga énekel és táncokkal, Paulay Erzsi magánjelenettel, Tollagi pedig vig kuplékkal vesz részt az estélyen. Kivültek a már hirdett *Balt-falvy Elza*, *Márfly Károly*, *Rózsahegyi Kálmán* és *Hajós Károly* zenszerző fogják a műsort betölteni. A művészestélyre, melyet előre láthatólag teljesen telt ház fog végignézni, egynehány zenekari ülés és felsőbb oltató hely kapható csak.

— **Szénkéneg!** A szénkéneg hetenként kedden, csütörtökön és szombaton reggel 6 órától 8-ig és délután fél 2 órától fél 4-ig vehető át a városi szénkénegraktárból.

— **Leszerelt bankomuzgalm?** Egyik lapársunk szenzációs hírt röpitett szét tegnapelőtti számában. Azt írta, hogy Wekerle miniszterelnök utasította a főispánt, hogy az önálló magyar bank alakítására városunkban megindult mozgalom, szerelje le. A szenzációs hír érthető feltűnést keltett s a főispán azonnal magához kérte a hírt terjesztőjét. Előtte kijelentette, hogy ő a bizalmas utasításról mit sem tud; de, meg a kopalicio egyik legsarkalatosabb követelése az önálló magyar bank. A hír valószínűleg haladó párti koponyából került ki robbantási szándékából.

— **Meghívó.** A Székesfehérvári Kerekpár Egyesület folyó hó 4-én (pénteken) este 8 fél órakor az egyesület külön helyiségében Otthon-kávéház választmányi ülést tart, amelyre a tagok szives megjelenését kéri az elnökség.

— **Békétlenek.** Hónapok óta dul már az áldatlan harc mester és munkás között s nincs mód arra, hogy leszerelésre lehetne birni az állásponjukhoz macacsul ragaszkodókat. Félő, hogy egyre kevesebb remény nyílik arra, hogy a józan belátás és kölcsönös jóakarattal kerekedik felül a már-már gyűlölködésbe csapó békétlenségben. Beláthatatlan károkat vonna maga után. Mielőbb meg kell hát keresni a módot és alkalmat arra, hogy a kölcsönös megértetés útját vágja a könynyen elmérgesedhető gyűlölködő magatartásnak. Ez indoktól vezéreltetve Réé István főkapitány az iparhatóság feje kedden este békéltető bizottságot hívott egybe. A tanácskozás nem vezetett a kívánt eredményre, pedig a két szemben álló fél zavaiból ítélve, a küzdelem mindegyre veszít erélyességéből. A megoldást a körülmény tette lehetetlenné, hogy a mesterek mit sem akartak hallani a kollektív szerződésről, viszont munkásoknak az egyéni szerződés ellen volt kifogásuk. Sajnálatos, hogy a nyugodt menetű tárgyalás nem vezetett eredményre, annál is inkább, mert mint láttuk, a hajlandóság megvolna a mielőbbi békés megoldásra. A főkapitány, miután látta, hogy a tanácskozás a helyes kiindulási alap megtalálása nélkül nem vezet eredményre, a gyűlést bezárta.

— **A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület** okt. 8-án d. u. 3 órakor igazgató választmányi ülést tart.

A Fejérmegyei és székesfehérvári városi szövetségének szünetessége 1907 évi október 7-én d. u. 3 órakor a Vármegyeház nagyeremében alakuló közgyűlést tart. Táragsorozat: I. Elnök, két alelnök, tükár és pénztárnok s az intéző-bizottság választása. 2. Indítványok.

Sport Lichtneckert László legutóbb a Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetségének bajnoki versenyén aratott fényes sikert. A versenyben a legelső bajnokok vettek részt, ő mégis második lett a 400 méteres síkfutásban, csupán 1 1/4 méterrel maradván a többszörös futóbajnok (Bokor) mögött. A verseny értékét jellemzi, hogy Bartók, a székesfehérvári verseny győztese, 200 méter után kiállott a sorból, mert a küzdelmet reménytelennek látta.

Tenyészmarha-díjazások. A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület szeptember 27-én Rácalmáson, szeptember 29-én pedig Válon tartott szarvasmarha-díjazási eredménye a következő: Rácalmáson. Tehéndj: I. Virág Ferenc (Hercegfalva) 45 K; II. Cecseg Imre (Nagyperkát), Pesei Ferenc (Nagyperkát) 35—35 K; III. Kárász Ferenc (Rácalmás), Vukajlovics Dömötör (Rácalmás), Virág Ferenc (Hercegfalva) 25—25 K. — Üszödj: I. Pesó Zsigmond (Rácalmás) 45 K; II. Pesei Ferenc (Nagyperkát), Viczkó Mihály (Nagyperkát), 35—35 K; III. Halupka István (Rácalmás) Szloboda György (Rácalmás), Schmidt János (Adony) 25—25 K.

Válon. Tehéndj: I. Izinger Ferenc (Acsa) 45 K, II. Hufnagel Ferenc (Acsa), Pátkai Dániel (Kajászentpéter) 35—35 K; III. Komáromi József (K-Szentpéter); Dudás László (Vál), Amler György (Acsa) 25—25 K. — Üszödj: I. Mayer Mihály (Acsa) 45 K; II. Kis Mihály (Tordas), Kontra Mihály (Gyuro) 35—35 K; III. Grill Géza (Tabajd) Varga János (Tordas), Habán András (Tordas) 25—25 K.

Taliánok. Taljánországból tegnapelőtt vendégek vetődtek városunkba. Két férfi és egy nő járt-kelt az utcán, keresve a kapitányi hivatalt, vele levén dolgok. Mert hát nagy bajba kerültek a jámborok, híres, nevezetes városunkban. Nem volt egy árva batkájuk sem s így a hazajutás minden remény nélkül szomorúan néztek a jövőndő elé. Ezt az ügyet szerették volna mindenáron megbeszélni a rendőrfőkapitánnyal, de a felek nem értették meg egymást. Végre egy szerencsés gondolat segített. Vass József dráml léptek érintkezésbe, ki a talián nyelvben való jártasságát latba vetette, hogy a szegény tévelygőket helyes nyomokra vezesse. Eközben érkezett a rendőrségre Viszota Alajos dr. is, ki szintén közbenjárt a taliánországiak javára.

Mrs. Lee-BEVAN képzett angol tanítónő megérkezvén, angol nyelvet óhajt tanítani. Jelentkezni lehet lakásán, Lakatos-utca 12. szám alatt.

Tolvaj katona. Horváth Sándor egyszerű közlegény volt a helyben állomásozó 17. honvéd gyalogezredben. Csakhamar felvitte az Isten a sorsát, ügyessége használhatósága megtetszett Szatmáry Pál hadnárnak, maga mellé vette tisztiszolgának. Pedig visszaért gazdája bizalmával. A rossz utra tért. Csipett-lopotott szegény ördög, hol szerét tehette. Tegnap Finta Imre kereskedő üzletébe tért be s elgátda, hogy gazdája megbízásából vásárolt. A nagy mennyiségű vásárolt holmit aztán utcáról-utcarra járva megvételre kínálta. Mig a dolog szemet szurt Osváth Sándor rendőrnök. A katona futni próbált a rendőri beavatkozás elől, de a füge rendőr nyakon csípte. Még dulakodott, de a rendőri kard lefegyverezte. Átadták a katonai hatóságnak.

A garázda cigányok ügyét csak tegnap tárgyalták le véglegesen. Sok huncutság, rablás, lopás, betörés sült ki a füstösökre minek következményeként aztán a törvény írgalmatlanul megbüntette őket. Rafael Imre 7, Rafael Lajos 6, Kolompár Ferenc 5 évi fegyháznak néz elébe szomorúan.

A keresztipró. F. év március havában felháborító eset történt egy Szent György körhízi temetésen. Egy szerencsétlen szocialista csizmadia fektet a ravatalon, melyet nem az egyház szolgálja s a kivők serege állt körül, hanem a szocialdemokrata cimborái, kik vigyorgó ábrázattal néztek a történéndők elébe. Mi lesz

most? Temetés-megy végbe, melyen elvtársak temetnek elvtársat. Pap nélkül, ima nélkül. A temetés lefolyása különben igen egyszerű ceremóniával történt. Valaki beszédet mondott s a szegény elkötözött koporsója felett hazug nyelvel tajtékzó ajakkal szilokokat szórt a kath. egyházra, mely szeretettel áll ott az ember bölcsője és koporsója mellett, s kiséri figyelmes szeretettel életének utátrányait. Valaki meg odarohant a koporsóhoz, letépte onnét a keresztet s a sáros földre vágta. Némán, de megdöbbenve szemlélték a szörnyű esetet s a kiben még volt jó érzés, megfagyott ereiben a vér. Az istentelen ember, ki szentségtörő kezekkel nyult a feszület után, Szűcs István, csizmadia segéd volt. — Az ügy a bíróság elé került. A keresztipró 8 napi fogház büntetést kapott. Megfelebbezte. Ma ültek másodszer törvényt feleletre. A vádlottat a mindenkor kapható Steiner Jákó dr. védte. Szánalmas szegénységű volt a védelem. Szűcs István — mondá — a szertartás rendező volt; de meg ha az állam a felkezet-nélküliséget elismeri, nért ne lehetne az efféle eset büntetlen. Továbbá: az eszmék forrongó korszakában, bizonyos eszmák félremagyarázásra adhatnak okot. Ezt is figyelembe kell venni. A bíróság mindezek után helyben hagyta az első bíróság ítéletét. A védő semmisségi panasz jelentett. Így történt.

Gyilkosság. Szilasbárháson a múlt hó 22-én gyilkosság történt. Beltükros pusztai legények mulattak a szilasbárhási csárdában. Vig borozgatás után késő estére járt az idő, mikor a legények felkerekedtek s hazafelé indultak. A boros fejű legények készen állottak az összecsapásra. Molnár János és Pál János vitték a szót az utáiban, mignem kemény sértéseket vágtak egymás fejéhez. Megvillant a bicska s Pál János haldokolva zuhant a földre. Mikorra a szerencsétlen legényt anyja elé vitték, már kilehelte lelkét. A gyilkost másnap az ügyesség fogházába szállították. A tanúkhalgatások még mindig folynak, tegnap Balog István (65) gyalogezredbeli tényleges katonát hallgatta ki Zavaros rendőralkapitány.

Tüz. László József kislány lakos szerűjében tegnap éjjel még ezideig ismeretlen okból kigyuladt egy szalmakazal s porrá épült. A 200 koronára rugó kár biztosítás révén megtérül.

Rendőri hírek. Aczél István a temetőben részeg fővel botrányt okozott. 25 korona pénzbüntetést, meg nem fizetés esetén 2 napi elzárást kapott. — Riegler András napszámos részeg fővel állított be Hammer Ignác né palotai-utcai hentes üzle:ében s a tulajdonosnét agyonveréssel fenyegette, ha pénzt nem ad neki. 1 napi elzárás jutott

osztályrészül. — Petőcz István homokosri legény szüretéről jöve éktelen ordítással verte fel az utca-csэндjét. Mikor pedig a rendőrség tisztességre intette, durva szilokokkal illette. 2 napi elzárással utasította rendre Zavaros rendőralkapitány. — Klemer István mészáros segéd áthágta a vágóhídi szabályokat. 2 napot ült érte. — Szatmári István részegsége 2 napi elzárásra döntötte le. — Lóder Anna és Német Rozália kitöltött s feszlett erkölcsű primadonnák visszatértek a városba s régi megszokott kalandos életrendet folytattak. 12—12 napi elzárás után toloncutnak néznek elébe. — Cser Palkovits Mihály jóüzűen kurjongatta végig a jámbor utcákat s a rendőri figyelmeztetésre fityeg hanygt. 4 korona pénzbüntetést szabott reá a rendőri ítélet.

13872/1. 1907.

Árverési hirdetés.

Székesfehérvár szab. kir. város törvényhatóságának folyó évi augusztus hó 26-án 246/12596 sz. alatt kelt határozatával a tulajdonát képező vadmezei I—V, váraljai, kisbasa, kiskuti és alsó bika-mező mellett I—VIII. dűlőben, ugy a vályogvető gödrök és a Laposmező 1—16 térkép számu, valamint a gazdasági és papnöveldei kertből a 6 térképi összesen 511 kat. hold terület f. évi november hó 1-től kezdődőleg 6 és 12 évre, vagyis 1913, illetve 1919 évi október hó 31-ig 4 kat. hold részletekben holdanként 20 korona kiküldetési árban nyilvános árverés útján beérbeadatni elhatározván, minek folytán az árverés 1907 évi október hó 7-ik napján délelőtti 9 óra, — folytatva naponként, — a helyszínen kütetik.

Az árverés a laposmezei részen veszi kezdetét. Felhivatnak érdekeltek; kik beérni óhajtanak, a helyszínen megjelenni.

Az árverési feltételek az alulírott kiküldött árverező hivatalos helyiségében (városház 11 sz.) a délelőtti hivatalos órák alatt az árverés megkezdése előtt bármikor betekintheők.

Székesfehérvár, 1907. szeptember 30.

Polczer Péter
gazd. tanácsos.

SZÉKESFEHÉRVÁRI KERESKEDELMI BANK

A székesfehérvári kereskedelmi bank a nála takarékbetéti könyvre és folyószámlára elhelyezett és elhelyezendő összegek után

toljó évi október hó 1-től

4 1/2% kamatot

térít és a betéti kamatadót a sajátjából fizeti.

Székesfehérvár, 1907. szeptember hó 28.

Az Igazgatóság.